

Följa upp placering

Därför ska insatser följas upp

Genom att följa upp placeringen ska socialtjänsten säkerställa att vården är rättssäker och trygg samt att den utgår från barnets behov. Den kontinuerliga uppföljningen ska också ge underlag till överväganden och omprövningar av vården.[288]

Detta ska uppföljningen omfatta

Uppföljningen utgår från de uppsatta målen i genomförandeplanen. Uppföljningen ska omfatta

- kontroll av att beslutade insatser har genomförts
- utvärdering av resultatet av insatserna
- eventuella förslag på andra insatser.

Så går uppföljningen till

Uppföljningen är inte något som sker vid ett enstaka besök eller möte, utan är en pågående process och ska dokumenteras löpande. Uppföljningen ska främst ske genom:

- Regelbundna besök i familjehem och HVB
- Enskilda samtal med barnet eller den unge
- Samtal med familjehemsföräldrarna
- Samtal med personal på HVB
- Samtal med vårdnadshavarna [288]⁶⁶

Handläggarens uppföljande roll vid placeringar

I arbetet med uppföljningen är grundprincip 1 och 5 särskilt viktiga. Barnets handläggare ska besöka barnet regelbundet i den omfattning som är lämplig, utifrån barnets behov och önskemål. Kontakten mellan barnet och handläggaren ska vara en tvåvägskommunikation, och det är viktigt att barnet får veta att hon eller han vid behov kan ringa till eller på annat sätt initiera en kontakt med sin handläggare. Ju yngre barnet är desto viktigare är kontinuiteten i kontakten och att barnet får täta besök av handläggaren.⁶⁷

66 6 kap. 7b § SoL och 13 a § LVU Läs mer om uppföljning i Socialstyrelsens handbok *Barn och unga i familjehem och HVB*.

67. Prop. 2012/13:10 s. 77 - 78

Uppföljning av genomförandeplan

Handläggaren ska i uppföljningen vara inriktad på de områden och delområden som är aktuella i genomförandeplanen. Uppföljningen ska omfatta flera olika tidsperspektiv. Den blickar bakåt på det som varit, ser till nuvarande situation för att därefter ligga till grund för en fortsatt planering. De olika perspektiven ska i uppföljningen täckas in genom följande delar:

Mål

Målen som ska följas upp är de mål som finns i genomförandeplanen.

Resultat

En viktig del av uppföljningen är att se till resultaten av de aktuella insatserna. Hur har de fungerat och i vilken omfattning har man uppnått målen och de eventuella delmålen inom området? Resultatet utgör underlag som hjälper socialtjänsten att avgöra om det finns behov av fortsatta insatser eller om insatsen behöver förändras.

Olika sätt att mäta resultatet av insatsen

Det finns olika sätt att följa upp insatser, och det går inte att säga generellt vilken metod som är bäst. Det behöver avgöras i varje enskilt fall vad som är den mest lämpliga metoden för att bedöma och mäta måluppfyllelse.

Oavsett vilken metod som väljs för att mäta måluppfyllelse så kan skalor vara till hjälp för att värdera om en förändring har skett. I BBIC finns förslag på en skala för att mäta förändring.⁶⁸

Mål för kommande period

Efter att de aktuella insatsernas resultat har följts upp riktas blicken framåt. Det kan vara så att man bedömer att barnets behov har uppnåtts så att det inte finns något behov av insatser längre, och att ärendet ska avslutas.

Återstår mål som inte har uppfyllts fortsätter arbetet med dessa. Målen kan behöva brytas ner i delmål för att bli möjliga att uppnå.

Vid uppföljningen kan det framkomma nya behov, som ryms inom det fattade beslutet, och som behöver läggas till i den reviderade Genomförandeplanen.

68. För förslag på skala för att mäta förändring, se *Metodstöd för BBIC*.

Uppföljningsmöten ger chans till påverkan

Ett uppföljningsmöte kan vara en del av den kontinuerliga uppföljningen. Att anordna ett uppföljningsmöte är ett sätt för socialtjänsten att ge barn, föräldrar och familjehem eller personal på HVB en möjlighet att få information, komma till tals och påverka insatsens innehåll.

Deltagare och förberedelse

På ett uppföljningsmöte kan förutom handläggaren, barnet, föräldrarna och familjehem, personal på HVB eller god man för ensamkommande, även andra personer bjudas in att delta, t.ex. barnets lärare eller någon person som barnet vill ha med som stöd.

Inför uppföljningsmötet samlar handläggaren in de berördas synpunkter och eventuella utlåtanden från samverkanspartners. Handläggaren gör också en dagordning för mötet och skickar inbjudan och tar reda på om någon mötesdeltagare har behov av tolk eller hjälpmedel av något slag.

Det kan vara bra att utarbeta en strategi för oplanerade frågor som kan komma upp på mötet och diskutera risken för konflikter och hur man kan hantera sådana situationer.

Barnets medverkan

Uppföljningsmöten bör helst inte hållas utan barnets medverkan, eftersom mötena är en möjlighet för barnet att få påverka sin situation. Det är viktigt att komma ihåg att ställa barnet i centrum och att det är barnets behov som ska avgöra hur man lägger upp mötet.

Som en förberedelse inför uppföljningsmötet bör handläggaren lyssna till barnets önskemål om vad som ska tas upp. Handläggare och barnet bör också planera inför barnets medverkan vid mötet.

Barnets känslor och vilja måste respekteras och handläggaren bör alltid bedöma om det är lämpligt att barnet deltar. Handläggaren behöver även planera mötets innehåll, tid och plats så att det utgår från barnets önskemål och behov. Efter mötet är det viktigt att ta reda på hur barnet upplevde mötet och det som togs upp. Handläggaren behöver också förvissa sig om att barnet har förstått innehållet i mötet.

Oberoende ordförande

Vid ett uppföljningsmöte kan socialtjänsten använda sig av en oberoende ordförande. Denne leder mötet och granskar innehållet och resultatet av insatserna. En oberoende ordförande är inte involverad i handläggningen av ärendet och förväntas därmed kunna stå utanför eventuella konflikter eller låsningar. Det är viktigt att ordföranden har goda kunskaper om barn, är van

att leda möten och vid behov kan hantera motstridiga uppfattningar. Med hänsyn till kontinuiteten för barnet är det också bra om det är samma ordförande under hela placeringstiden.

Om en oberoende ordförande ska hålla i mötet tar denna fram dagordningen tillsammans med handläggaren. De bör även diskutera risken för konflikter och hur man kan hantera sådana situationer.

Övervägande och omprövning

Socialnämnden ska återkommande följa om vården fortfarande behövs. Det sker genom övervägande eller omprövning av vården och tar sin utgångspunkt från vårdplanen. Övervägandet eller omprövningen ska omfatta barnets hälsa, utveckling, sociala beteende och skolgång samt relationer till anhöriga och andra närstående.⁶⁹ När man följer upp ett barn utifrån BBIC:s fyra utvecklingsområden Hälsa, Utbildning, Känslor och beteende samt Sociala relationer ger det förutsättningar för en god bild av barnets situation.

Övervägandet och omprövningen ska beskriva barnets utveckling och situation och om vården fortfarande behövs. Uppföljningen fokuserar på resultaten av de faktiska insatserna.

Avslut av insats

Insatser avslutas när vården inte längre behövs och målen har uppnåtts. Det kan framkomma vid en uppföljning eller vid annan tidpunkt.

Insatser kan även avslutas på grund av att barnet utvisas, avvisas eller avlider. I de fall barnet fyller 18 år behöver det inte per automatik innebära att den unge inte har behov av insatser från socialtjänsten. Det kan därför vara aktuellt att bevilja den unge fortsatt stöd. Detta beskrivs ytterligare i avsnittet om På väg.

Det kan även inträffa att det äldre barnet eller föräldrarna vill avsluta placeringen. Beroende på om barnet är placerat med frivillighet eller tvång blir processen olika. Det påverkas även om socialtjänsten delar barnets eller föräldrarnas uppfattning att vård inte längre behövs. Om övervägandet av vården enl 2 § LVU visar att vården kan avslutas behöver en utredning inledas för att ta ställning till det.

Riskbedömning vid avslut av insats

I samband med den bedömning av barnets behov som socialtjänsten gjorde och som ledde fram till insatsen, gjorde socialtjänsten också en riskbedömning. Den mätte graden av risk för barnet både i den nuvarande situationen och på längre sikt.

69. Se 6 kap. 7b § SoL och 13 a § LVU

I samband med att insatsen avslutas, kan riskbedömning göras igen. Syftet är att se om insatsen har gjort så att risken för barnet har minskats, är oförändrad eller har ökat. Detta är ett viktigt steg i att skapa möjligheter och samla data som går att använda för att systematisk följa verksamheten. Det ger underlag för att på sikt kunna se vilka behov hos barn i kombination med vilka insatser som är mest verkningsfulla.

Uppföljning av ett barns situation efter placering

I de fall oro för ett barn kvarstår efter att placeringen har avslutats kan socialtjänsten i vissa fall besluta om att barnets situation ska följas upp. Uppföljningen kan pågå under högst två månader.⁷⁰ Denna tid kan användas till att försöka motivera familjen att ta emot de insatser man har föreslagit.

Sammanbrott

När en placering i familjehem eller HVB avslutas oplanerat brukar det benämnas sammanbrott. Sammanbrott definieras som en placering i dygnsvård som avslutas oplanerat, det vill säga på ett sådant sätt eller vid en sådan tidpunkt att det är uppenbart att detta inte var vad man tänkt sig från socialtjänstens sida. Sammanbrottet sker i dessa fall för att något i vårdmiljön inte fungerar, och inte för att målet med vården är uppnått. Ett sammanbrott kan antingen leda till att barnet flyttar hem eller att vården fortsätter fast på ett annat sätt genom att barnet omplaceras i ett annat familjehem eller på ett annat HVB. Det kan även vara aktuellt att byta vårdform. Genom variabelerna som finns BBIC finns möjlighet att följa om vården avbryts oplanerat. Det underlättar för den placerande nämnden att förstå orsakerna till sammanbrott och använda dessa erfarenheter för att utveckla sitt arbete.

70. 11 kap. 4 b § SoL och 11 kap. 4 c § st 2 SoL

Dokumentationsstöd för Följa upp placering

Det finns inga krav på att uppföljning av vård måste bli ett eget dokument, men det kan många gånger vara ett bra sätt att få en överblick. Om uppföljning enbart sker löpande i journal finns det en risk för att man förbiser sådant som ska dokumenteras vid uppföljning. BBIC erbjuder därför ett dokumentationsstöd för sammanställningar av uppföljningen:

- Uppföljning av vård

BBIC erbjuder även dokumentationsstöd för:

- Övervägande
- Omprövning
- Uppföljning av ett barns situation

För mer information om användningen av dokumentationsstödet, se *Metodstöd för BBIC*.